

4. Аналізування (Причини? Функції?): У чому унікальність питної води?
5. Синтез (Як зробити...?): За яких умов кількість питної води може збільшитись або зменшитись?
6. Оцінювання (Чому так? Якби..? Якщо б..?): Що станеться, якщо на Землі буде тільки питна вода?

Запитання – один з механізмів формування навичок критичного й творчого мислення. Будуючи запитання, студенти аналізують й інтерпретують інформацію, аналізують ідеї, будують гіпотези, відстоюють свою точку зору. Запитання є засобом стимулювання різних видів мислення на різних рівнях складності. Таким чином розглядається явище з усіх сторін [3].

Отже, розвиваючи творче та критичне мислення, досягаємо реалізацію одного з головних завдань сучасної освіти – підготовки фахівців, які готові діяти в умовах дійсності, що швидко змінюється.

Список використаної літератури:

1. Баханов К.О. Традиції та інновації в навчанні історії в школі: Дидактичний словник-довідник /К.О.Баханов. – Запоріжжя: Просвіта, 2002. – 108 с.
2. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С., Макінстер Д.; Наук. ред., передм. О. І. Пометун. — К.: Вид-во «Плеяди», 2008. — 220 с.
3. Алімова С. Психолого-аналітичні аспекти використання методів активізації творчого мислення студентів // Психологія і суспільство. – 2005. – № 1. – С. 63–68.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент О. Ю. Цимбал

ГУМАНІСТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ В ОЦІНЦІ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО

О. Ю. Білоха

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Актуальність дослідження. Нині в освітній діяльності особливого значення набуває удосконалення процесу виховання шляхом гуманізації освіти, що має забезпечити зростання ролі особистості як носія позитивних моральних якостей та ціннісних орієнтацій. Провідною метою сучасної освіти є підготовка фахівців, що здатні творчо мислити та відповідати критеріям гуманістично спрямованої особистості. Тому дана проблема набуває особливої актуальності на етапі входження України до європейського освітнього простору.

Шляхи для розв'язання цих завдань можна знайти в науковому доробку Василя Сухомлинського, який присвятив свою педагогічну діяльність вивченню гуманістичної педагогіки, а його твори є предметом дослідження для багатьох дослідників, а саме: Н.Безлюдна, Л.Бондар, В.Деркач, І.Зязюн, В.Кравцов. Також тема статті нині є досить актуальною, адже цього року виповнюється 100 років від дня народження цього видатного українського педагога та вченого зі світовим ім'ям.

Мета дослідження полягає в аналізі поглядів класика світової педагогіки Василя Сухомлинського на проблему гуманістичної спрямованості особистості педагога.

Одним із головних принципів впровадження Державної освітньої програми є гуманізація навчання, яка ґрунтується на становленні людини як найвищої цінності, на задоволенні різноманітних професійних потреб та інтересів.

Аналізуючи твори Василя Сухомлинського, можна з впевненістю стверджувати, що найвищої вершини розвитку гуманістичне виховання набуло за часів його творчої праці.

Велику увагу він приділяв вихованню гуманності, людяності через творення добра людям. Педагог стверджував, що усі наші моральні принципи, насамперед людське, дбайливе ставлення людини до людини має виявлятися в конкретних справах. Найпрекраснішою є та людина, яка присвятила своє життя боротьбі за щастя інших. Творення добра для людей має стати звичайною нормою поведінки [1, 25].

Важливим елементом гуманізму народний вчитель вважав формування моральної культури особистості, засвоєння загальнолюдських норм моральності – «азбуки моралі». Впроваджуючи своєрідну «азбуку моральної культури», він зосереджує увагу на таких нормах поведінки:

1.Перевірй свої вчинки запитанням до самого себе: чи не чиниш ти зла, незручності чесним, хорошим людям? Адже кожний твій вчинок, кожне бажання відбивається на оточуючих.

2.Будь добрим і чуйним до людей. Безсердечність породжує байдужість, а вона, в свою чергу, породжує себелюбство – джерело жорстокості.

3. Не будь байдужим до зла, тому що найстрашніше – відступництво, зрада високих ідеалів [3, 120].

Гуманізм Василя Олександровича особливо яскраво виявився у його ставленні до організації навчання учнів. Розумову працю дітей педагог розглядав як засіб розвитку розумових сил і здібностей, засуджуючи механічне заучування і неусвідомленість знань.

На думку народного вчителя, розв'язання проблеми міцних осмислених знань можливе за умови трьох сходинок на шляху пізнання: напруження власних зусиль, досягнення працею успіху, радості розумової праці.

У такому ж гуманістично-моральному руслі Василь Олександрович розглядає й саму діяльність педагога. Місія вчителя полягає в тому, щоб бути творцем дитячого щастя, зцілителем дитячих душ. Аналізуючи позицію одного з учителів: «А якщо я не люблю дітей. якщо я тільки й зазнаю світлих хвилин, коли їх не чую і не бачу? Що ж накажете залишити школу і перекваліфікуватись?» Сухомлинський у статті «Як любити дітей» однозначно відповідає: «... Так, треба залишити школу і здобути іншу спеціальність. Або ж виховати в собі любов до дитини – третього не дано».

Також великий педагог намагався виховати у дітей відчуття краси, прагнення до прекрасного, стверджуючи, що тільки злиття розумного й красивого формує високоморальне почуття. Краса тільки тоді облагороджує і підносить, коли зливається з правдою та людяністю [4, 414].

Почуття любові до дитини гуманіст називає плоттю і кров'ю вчителя, силою, що здатна впливати на духовний світ іншої людини, тому і констатує: «Педагог без любові до дитини - це все одно, що співець без голосу, музикант без слуху, живописець без відчуття кольору» [2, 98].

Висновок. Спадщина виданого українського педагога має вагомe значення для навчання та виховання учнів, що передбачає цілеспрямований педагогічний вплив, розрахований на прищеплення дітям гуманістичних якостей. Головними рисами вчителя-гуманіста він вважав: любов до дитини, високу загальну культуру, визнання людини найвищою цінністю, здатність зцілення душевних ран дитини. Гуманізм Василя Сухомлинського – це яскраве відображення того, як за допомогою великої праці над собою можна досягти успіху на шляху пізнання себе та оточуючого світу.

Список використаних джерел:

1. Кравцов В. О. Вимоги до професійної культури вчителя в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського / В. О. Кравцов // Педагогіка і психологія. – 2004. – №1. – С. 21-31.
2. Сухомлинский В. О. Как воспитать настоящего человека / В. А. Сухомлинский. – М.: Педагогика, 1990. – 288 с.

3. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості / В. О. Сухомлинський // Вибр. твори в 5 т. – К.: Рад. школа, 1976. – Т.1. – С. 5-502.

4. Сухомлинський В. О. Сто порад учителю / В. О. Сухомлинський. – К.: Рад. школа, 1988. – 252 с.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент І. Т. Лещенко

УРОК ЯК ДУХОВНЕ СПІЛКУВАННЯ УЧИТЕЛЯ З УЧНЯМИ В ДОСВІДІ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО

Я. В. Власенко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Метою дослідження є розкриття значущості й цінності уроку як духовного спілкування учителя з учнями в досвіді Василя Сухомлинського.

Восени нинішнього року педагогічна спільнота відзначатиме 100 річний ювілей від дня народження Народного учителя, тому аналіз його творчості заслуговує на увагу.

Пропонована тема є актуальною тому що, саме зараз відбувається реформування української школи, зміна підходів до навчання та проведення уроків.

У сучасній системі освіти відбувається гуманізація навчання, шкільного життя. Як альтернативу авторитарному стилю педагогічного керівництва кращі вчителі сприйняли ідеї педагогіки співробітництва, організації навчання на особистісно-гуманній основі спілкування з учнями. Сутність цих ідей полягає у створенні комунікативного забезпечення шляхом встановлення контакту з учнями, ведення з ними діалогу, дискусії на засадах інтерактивного навчання.

Урок повинен цікавити учня, бути орієнтованим на забезпечення його природних пізнавальних потреб, з одного боку, стимулювати нові пізнавальні інтереси, поглиблювати їх – з іншого. Учень має на уроці реалізувати власний творчий потенціал – знання, здібності, вміння, відчувати себе в ситуації успіху, вірити у свою спроможність розв'язувати пізнавальні завдання. Дуже важливо для дітей відчувати на уроці зацікавленість учителя у спільній з ними діяльності (інтерації). На уроці не лише повинен викладатися і закріплюватися новий матеріал, там має відбуватися ще щось дуже важливе для дитини: встановлюватися духовні зв'язки між нею і вчителем, відбуватися обмін думками, поглядами, поглиблюватися суто людські стосунки. Все це – внутрішній, невидимий бік уроку, на відміну від зовнішнього, очевидного, з його структурою, методами, засобами, формами навчання.

Вивчення досвіду роботи В.О. Сухомлинського-вчителя засвідчує, що його уроки були своєрідною формою духовного спілкування з дітьми, а не просто академічним часом, відведеним для викладу нового матеріалу та оцінки знань [3].

Переслідуючи ідею залучення учнів до розумової праці, Сухомлинський стверджував, що остання є не просто сидіння на уроці або дома за книжкою. Розумова праця – це зусилля думки. Мислення в учнів з'являється там, де є потреба відповісти на запитання, прагнучи до поєднання праці душі, мислення і рук. Важливе місце у цьому відводив проблемному навчання, коли новий матеріал учитель подає як проблему, яку учні разом із ним повинні розв'язати.

Саме Василь Сухомлинський помітив, що думка в дітей починає працювати, якщо їх повести у природу: в ліс, на луг, в поле, і там ставити дітям тисячу запитань "чому", там чекати відповіді і добиватися її. Емоційна радість, спільне переживання краси, спільне прагнення зрозуміти і дають це бажання пробудження думки. На думку